

KSIĘGA STADNA KONI RASY ARDEN POLSKI

PROGRAM HODOWLI

Opracował zespół w składzie:

- 1) prof. Zbigniew Jaworski
- 2) dr Ewa Jastrzębska
- 3) Wiesław Niewiński
- 4) Marek Morawiec
- 5) Andrzej Stasiowski
- 6) Henryk Kuhn
- 7) Andrzej Derlecki
- 8) Henryk Strzelecki

Redakcja i opracowanie techniczne – Polski Związek Hodowców Koni

Warszawa 2015

1. Wprowadzenie

Konie ardeńskie hodowane w naszym kraju bardzo dobrze zaadaptowały się do biotopu polskich ziem. W latach powojennych odegrały znaczącą rolę w tworzeniu i doskonaleniu populacji polskich koni zimnokrwistych. Początkowo import koni ardeńskich był spontaniczny i niezbyt wielki, wynikający z upodobań hodowców oraz potrzeb doskonalenia masowego pogłowia. Ich cechy fenotypowe oraz bardzo dobry ruch sprawiły, iż polscy hodowcy zainteresowali się tą rasą. Obecnie pogłowie koni ardeńskich znacznie wzrosło, ze względu na dużą liczbę koni urodzonych w Polsce z kojarzenia ardenów importowanych oraz klaczy krajowych z importowanymi ogierami ardeńskimi.

Hodowlą koni ardeńskich zajmuje się w Polsce ponad 200 hodowców z różnych regionów. Odpowiedni kaliber, umięśnienie oraz ruch koni ardeńskich sprawiły, iż konie tej rasy są chętnie poszukiwaną przez polskich hodowców rasą koni zimnokrwistych w Europie. Liczebność koni ardeńskich w naszym kraju, czynnych w hodowli, określana jest na ok. 300 osobników, w tym 40 ogierów wpisanych do księgi polskiego konia zimnokrwistego, stąd istnieje potrzeba utworzenia w Polsce odrębnej księgi stadnej dla tej rasy.

2. Cel hodowlany

Koń ardeński ma wszechstronne możliwości wykorzystania potencjału użytkowego. Do dziedzin, w których może być użytkowany zaliczamy rolnictwo i leśnictwo. Wykorzystanie nowoczesnych maszyn konnych daje możliwości roboczego użytkowania tych koni w realiach XXI wieku. Koń ardeński świetnie pasuje do rolnictwa ekologicznego, małych rodzinnych gospodarstw lub gospodarstw położonych w podgórskich terenach. Wykorzystanie jego potencjału odbywa się w leśnictwie, na terenach których trudno pracować maszynami mechanicznymi, jak również w pielęgnacji drzewostanów w parkach miejskich lub na terenach chronionych, gdzie szczególnie ważne jest zachowanie ciszy i walorów naturalnych. Konie te z powodzeniem sprawdzają się w szeroko pojętej rekreacji, wożąc turystów zaprzęgami lub nosząc na swym wygodnym grzbiecie uczących się adeptów sztuki jeździeckiej. Koń ardeński może być także terapeutą tworząc zespół wraz z wykwalifikowanym hipoterapeutą. Konie ardeńskie cechują takie zalety jak: zrównoważony temperament, łagodny charakter i chęć do współpracy z człowiekiem, które pozwalają na bezpieczne zajęcia, co w pracy ze zwierzętami jest ogromnie ważne. Czystość środowiska oraz naturalny sposób żywienia sprawiają, iż konie te są poszukiwanym towarem rzeźnym. Mięso końskie posiada wiele cennych walorów dietetyczno-smakowych, co sprawia, że jest poszukiwane na rynkach Europy Zachodniej. Przedstawione cele hodowlane określają kierunki doskonalenia, a także będą wpływać na rozwój rasy, jak i całej populacji koni zimnokrwistych.

3. Wzorzec rasy, budowa, pokrój oraz minimalne wymagania co do wartości użytkowej

Konie wpisywane do księgi powinny charakteryzować się ściśle określonym wzorcem, spełniając poniższe wymagania.

Koń rasy arden polski musi być harmonijny w liniach, głęboki, szeroki, dobrze umięśniony i mocny.

Dopuszczalne maści to: gniada, gniado-dereszowata, kasztanowata, kasztanowato-dereszowata, siwa, skarogniada.

Głowa musi być proporcjonalna, z szerokim czołem, płaska i dobrze noszona. Uszy nieduże, najlepiej proste, zwrócone ku przodowi. Oko żywe, odpowiednio duże i wyraziste. Nozdrza duże, szeroko otwarte. Szyja proporcjonalna, dobrze osadzona, zaokrąglona.

Przód dobrze rozwinięty i umięśniony, pierś szeroka i głęboka, a łopatka ustawiona skośnie.

Grzbiet krótki i umięśniony, dobrze związany z łopatką.

Nerka silnie umięśniona, a zad rozłupany.

Stawy duże, suche, wyraziste, ścięgna uwytłuszczone.

Kopyta o rogu zdrowym i twardym. Koronka czysta i sucha.

Poprawna pionowa postawa kończyn z właściwym ustawieniem stawów, warunkująca harmonijny ruch i prawidłową ich pracę.

Ruch energiczny, obszerny i elastyczny. Stęp i kłus swobodne i wydajne, co gwarantuje łatwość przemieszczania się. Takt wyraźny, słyszalny (donośny).

Wzrost konia ardeńskiego musi zawierać się w przedziale 152–166 cm.

Konie te powinny charakteryzować się żywym temperamentem i łagodnym charakterem.

Podsumowując, koń ardeński powinien mieć ciało, które można zmieścić w kwadrat pomiędzy punktami: łopatka-zad-ziemia, przy nadpęciach ustawionych jak najbardziej pionowo. Koń ardeński musi być krępy, o wyrazistej głowie, suchych nogach i poprawnych chodach.

Minimalne wymagania co do wartości użytkowej:

- zaliczona wstępna próba użytkowości (obowiązkowa dla ogierów przed wpisaniem do księgi, w wieku 2,0–3,5 lat)
- zasadnicza polowa próba użytkowości zaprzęgowej zaliczona na co najmniej 3 pkt., obowiązkowa dla ogierów w wieku 4–6 lat (do końca roku kalendarzowego, w którym ogier ukończył 6 lat)

4. Wielkość populacji ogierów i klaczy konieczna do prowadzenia pracy hodowlanej

Obecna populacja koni o pochodzeniu ardeńskim w Polsce wynosi ok. 260 klaczy i 40 ogierów, wykazując stałą tendencję wzrostową. Uwzględniając konieczność utrzymania na odpowiednim poziomie zróżnicowania genetycznego, można przyjąć, że na tym etapie jest ona wystarczająca

do prowadzenia pracy hodowlanej nad koniem rasy arden polski. Stały import materiału hodowlanego z zagranicy także będzie zasilać aktywną populację hodowlaną i wpływać na jej różnorodność genotypową. Zakładana wielkość populacji po upływie 5–7 lat, od wejścia w życie programu, powinna wynosić ok. 500–600 klaczy i 50–80 ogierów. Przyjmuje się, że będzie ona systematycznie wzrastać do poziomu, jaki wynikać będzie z zainteresowania hodowlą koni tej rasy wśród polskich hodowców.

5. Metody osiągnięcia celu hodowlanego i zakres oceniania wartości użytkowej

Dla osiągnięcia celu hodowlanego realizowane będą następujące elementy pracy hodowlanej wynikające z uczestnictwa ogierów i klaczy w Programie hodowlanym koni arden polski:

5.1. System identyfikacji koni, ewidencja i dokumentacja hodowlana.

Podstawą identyfikacji koni jest opis umaszczenia oraz znaków szczególnych (np. wicherki na sierści) zgodnie przepisami UE oraz ustawą z dnia 2 kwietnia 2004 r. o systemie identyfikacji i rejestracji zwierząt (Dz. U. z 2008 r. Nr 204, poz. 1281 oraz z 2009 r. Nr 116, poz. 976,).

Podstawowa identyfikacja koni rasy arden polski, wymagana przy wystawieniu „Paszportu konia”, polega na opisie słownym, graficznym i wszczepieniu transpondera po lewej stronie szyi zgodnie z przepisami UE oraz ustawą o systemie identyfikacji i rejestracji zwierząt i instrukcją prowadzącego księgę.

Podstawowa ewidencja i dokumentacja hodowlana będzie prowadzona przez podmiot prowadzący Księgę Stadną Koni Rasy Arden Polski w postaci indywidualnych kartotek koni oraz zbiorów komputerowych (zgodnie z zasadami określonymi przez prowadzącego Księgę). Uzupełnianie danych będzie dokonywane przez uprawnione osoby wyznaczone przez prowadzącego Księgę.

5.2. Ocena wartości użytkowej

Wartość użytkowa koni arden polski będzie oceniana:

- 1) na podstawie prób użytkowości
- 2) na pokazach, wystawach i czempionatach

Przeprowadzane będą 2 rodzaje prób użytkowości:

- wstępna próba polowa (3 warianty)
- zasadnicza zaprzęgowa próba polowa (4 warianty)

Zasady przeprowadzania prób użytkowości zawarte są w załączniku nr 2 do niniejszego Programu Hodowli Koni Rasy Arden Polski.

5.3. System selekcji

Dla koni dopuszczonych do programu hodowlanego stosowana będzie selekcja zootechniczna, indywidualna, dwuetapowa, metodą niezależnych poziomów brakowania:

I etap selekcji - na podstawie eksterieru i rozwoju fizycznego

II etap selekcji - na podstawie wyników prób użytkowości oraz wyników użytkowości rozplodowej.

- 5.4.** System kojarzeń uwzględniający zachowanie zmienności genetycznej, zapobieganie nadmiernemu wzrostowi inbredu oraz kompensacji cech.

Dla zachowania zmienności genetycznej dążyć się będzie do zrównoważonego kontynuowania i rozwoju linii męskich (rodów) i linii żeńskich (rodzin), jakie obecnie można wyodrębnić w hodowli koni tej rasy w Polsce i w innych krajach.

Okresowo, tzn. co 6 lat prowadzone będą analizy mające na celu śledzenie rozwoju poszczególnych linii w Polsce oraz ocenę ich wartości.

Zaleca się prowadzenie komputerowego obliczenia potencjalnego inbredu dla różnych kombinacji kojarzeń, które będą uwzględniane w planach kojarzeń poszczególnych ogierów z dostępnymi klaczami. Ponadto, na podstawie komputerowej analizy rodowodów, typowane będą osobniki szczególnie cenne dla utrzymania zmienności genetycznej oraz odznaczające się wysoką wartością hodowlaną.

W hodowli ardena polskiego nie dopuszcza się kojarzeń kazirodzich typu: ojciec x córka, syn x matka, pełne rodzeństwo i półrodzeństwo.

6. Metody szacowania wartości hodowlanej

Na podstawie wyników prób użytkowości dla poszczególnych koni mogą być sporządzane diagramy przedstawiające wartości bezwzględne i odchylenia wartości uzyskiwanych przez danego osobnika od wartości średnich, podane w jednostkach odchylenia standardowego.

Diagramy będą opracowywane w 2 układach:

- 1) na podstawie użytkowości własnej
- 2) na podstawie użytkowości potomstwa

Szczegółowe szacowanie wartości hodowlanej może być prowadzone w oparciu o model osobniczy wielocechowy.

W modelu uwzględniane będą następujące czynniki środowiskowe: ośrodek hodowlany lub hodowca, rok urodzenia konia, rok przeprowadzania oceny wartości użytkowej, wiek konia przy ocenie wartości użytkowej, długość okresu treningu konia przed próbą wartości użytkowej.

Cechami ocenianymi w modelu osobniczym mogą być: czas uzyskany na dystansie 1 km w stępie i kłusie oraz długość kroku w stępie i kłusie.

7. Zasady oceny efektywności działania programu hodowlanego

1. Efektywność realizacji programu ocenia Komisja Księgi Stadnej.
2. Efektywność realizacji programu sprawdzana jest m.in. poprzez:
 - 1) monitorowanie liczebności populacji, w tym: w poszczególnych województwach,
 - 2) sprawdzanie prawidłowości:
 - prowadzenia dokumentacji hodowlanej,
 - oceny wartości użytkowej własnej (w cyklu rocznym),
 - oceny wartości użytkowej potomstwa (w cyklu 3 letnim)
 - 3) określanie skuteczności i zasięgu akcji promocyjnej dla koni tej rasy,
 - 4) po 7 latach od wejścia w życie programu, na podstawie prowadzonej oceny wartości użytkowej, określanie stabilizacji pożądanych cech w tej rasie.

Załącznik nr 1

Regulamin wpisu do Księgi Stadnej Koni Rasy Arden Polski

1. W księdze stadnej ardena polskiego prowadzi się tylko dział główny księgi (G) oddzielny dla ogierów i klaczy.
a/ dział główny księgi klaczy, zwany dalej księgą główną klaczy (G);
d/ dział główny księgi ogierów, zwany dalej księgą główną ogierów (G)
Żrebięta hodowlane spełniające rodowodowe warunki wpisu do księgi, są wpisywane do księgi pod matkami. Numer UELN jest tożsamy z numerem wpisu do księgi pod matką.
2. Do księgi głównej (G) koni rasy arden polski wpisuje się z urodzenia:

Ogierki, które pochodzą z kojarzenia:

a) ogiera wpisanego do:

- księgi stadnej (KS) ardena polskiego
- zagranicznej KS koni rasy ardeńskiej lub uznanego przez zagraniczną księgę stadną
- KS polskiego konia zimnokrwistego (rasa ardeńska)

b) klaczy po ojcu lub matce wpisanych do:

- KS ardena polskiego
- zagranicznej KS koni rasy ardeńskiej lub uznanego przez zagraniczną księgę stadną
- KS polskiego konia zimnokrwistego (rasa ardeńska)

i posiadają minimum 6/8 rodowodu ardeńskiego a 2/8 stanowią uznane konie auxois lub konie zimnokrwiste północne lub zimnokrwiste belgijskie lub polski koń zimnokrwisty

Klaczki, które pochodzą z kojarzenia:

a) ogiera wpisanego do:

- księgi stadnej (KS) ardena polskiego
- zagranicznej KS koni rasy ardeńskiej lub uznanego przez zagraniczną księgę stadną
- KS polskiego konia zimnokrwistego (rasa ardeńska)

b) klaczy po ojcu lub matce wpisanych do:

- księgi stadnej (KS) ardena polskiego
- zagranicznej KS koni rasy ardeńskiej lub uznanych przez zagraniczną księgę stadną
- KS polskiego konia zimnokrwistego (rasa ardeńska)

i posiadają minimum 6/8 rodowodu ardeńskiego a 2/8 stanowią uznane konie auxois lub konie zimnokrwiste północne lub zimnokrwiste belgijskie lub polski koń zimnokrwisty

3. Ogiery i klacze poddawane ocenie wartości użytkowej spełniające wymagania określone w programie hodowlanym otrzymują numer dopuszczenia do programu hodowlanego/wpisu do księgi, osobny dla ogierów i klaczy.
4. Koń wpisany do jednej księgi nie może być jednocześnie wpisany do innej księgi, bądź przenoszony z księgi do księgi.
5. Wpisu do księgi arden polski dokonuje specjalista upoważniony przez prowadzącego księgę posiadający zaświadczenie wydane przez prowadzącego księgę (po zdaniu egzaminu przed komisją powołaną przez prowadzącego księgę), na pisemny wniosek właściciela.
6. Prowadzący księgę powołuje Komisję Księgi Stadnej. Komisja reprezentuje hodowców tych koni. W jej skład powołuje się uznane autorytety z dziedziny hodowli i użytkowania koni rasy polski koń zimnokrwisty i arden polski.

Komisja:

- kontroluje prawidłowość wpisu koni do księgi i rozstrzyga sporne kwestie;
- kontroluje i ocenia efektywność działania programu hodowlanego;
- w miarę potrzeb wnioskuję do Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi o wprowadzanie zmian w programie hodowlanym.

W uzasadnionych przypadkach Komisja Księgi Stadnej, kierując się dobrem hodowli, ma prawo podjąć decyzję o wpisie do księgi stadnej ogiera lub klaczy, które nie spełniły wszystkich wymogów programu hodowlanego, pod warunkiem że:

- a. Komisja Księgi Stadnej pisemnie potwierdzi i uzasadni wyrażenie zgody na wpis do księgi stadnej tego ogiera lub klaczy, wskazując na ich cechy, które przemawiają za dokonaniem takiego wpisu,
 - b. zarówno ojciec jak i matka tego ogiera lub klaczy zostali wpisani do części głównej księgi hodowlanej,
 - c. u tego ogiera lub klaczy nie stwierdzono wad dyskwalifikujących z hodowli, których katalog został zawarty w Regulaminie wpisu do księgi stadnej koni rasy arden polski, punkt 12.
7. Ogiery i klacze dopuszczone do programu hodowlanego mogą być umieszczone w publikacji wydawanej drukiem przez prowadzącego księgę.
Konie wpisane do księgi stadnej ardena polskiego przyjmują nazwę „arden polski” („ard. pol”)
 8. Do użycia w programie hodowlanym dopuszcza się konie wpisane do księgi stadnej koni rasy arden polski, konie wpisane lub uznane przez zagraniczną księgę koni rasy ardeńskiej lub konie pochodzące po rodzicach rasy ardeńskiej wpisanych do księgi stadnej rasy polski koń zimnokrwisty.
 9. Klacz, od której pochodzi źrebię, musi w momencie stanowienia mieć skończone 27 miesięcy.
 10. Do użycia w programie hodowlanym mogą być dopuszczone konie nieurodzone w Polsce, wpisane do uznanej księgi koni rasy ardeńskiej, które:

- posiadają oryginał świadectwa pochodzenia i wpisu do uznanej księgi stadnej koni ardeńskich
- posiadają paszport wydany przez prowadzącego uznaną księgę zawierający opis słowny i graficzny oraz badania markerów genetycznych potwierdzające pochodzenie konia
- ogiery zostaną poddane próbie dzielności, jeśli ocena ta nie została przeprowadzona w kraju pochodzenia
- ogiery w ocenie pokroju stosowanej w Polsce uzyskają min. 81 pkt. bonitacyjnych, w tym 14 za kłode, 8 za kopyta i 16 za ruch

11. Ardeny polskie aby mogły być dopuszczone do użycia w programie hodowlanym muszą:

a) Ogier:

- spełniać warunki rodowodowe określone w pkt. 2
 - mieć skończone minimum 27 miesięcy i być bardzo dobrze rozwinięty
 - mieć minimum 155 cm wzrostu
 - uzyskać w ocenie pokroju minimum 79 pkt. bonitacyjnych
- Typ – max 15
- Głowa i szyja – max. 5
- Kłoda – max. 15
- Kończyny przednie max. 10
- Kończyny tylne – max. 10
- Kopyta – max. 10
- Stęp – max. 10
- Kłus – max. 10
- Ogólne wrażenie – max. 15
- mieć potwierdzone pochodzenie badaniami DNA
 - zdać jeden z wariantów wstępnej próby użytkowości przed dopuszczeniem do programu hodowlanego, a następnie w wieku 4-6 lat zdać jeden z wariantów zasadniczej próby polowej

b) Klacz:

- spełniać warunki rodowodowe określone w pkt. 2
- mieć skończone minimum 30 miesięcy i być bardzo dobrze rozwinięta- urodzić jedno źrebię lub być pokryta
- mieć minimum 152 cm wzrostu
- uzyskać w ocenie pokroju minimum 75 pkt. bonitacyjnych
- mieć potwierdzone pochodzenie badaniami DNA.

12. Do użycia w programie hodowlanym nie mogą być dopuszczone konie, u których stwierdzono:

- 1) obustronną ślepotę,
 - 2) nieprawidłową budowę szczęki (tzw. karpiowaty lub szczupaczy zgryz),
 - 3) jedno lub obustronne wnętrostwo,
 - 4) szpat kostny,
 - 5) zajęczaka,
 - 6) konie, które uzyskały mniej niż połowę maksymalnej liczby punktów przy ocenie kłody, nóg przednich, tylnych, kopyt i ruchu. O dyskwalifikacji decyduje przyznanie mniej niż połowy punktów nawet za jeden z w/w elementów oceny.
13. Konie dopuszczone do użycia w programie hodowlanym, po ukończeniu 5-go roku życia, powinny być poddane weryfikacji wymiarów i oceny pokroju.
14. Przed dopuszczeniem konia do użycia w programie hodowlanym należy:
- sprawdzić tożsamość konia (identyfikacja) przez porównanie zgodności danych zawartych w „Paszporcie konia”, szczególnie opisu umaszczenia, odmian, wieku oraz innych znaków identyfikacyjnych ze stanem faktycznym oraz odczytanie numeru wszczepionego transpondera i porównanie z numerem transpondera zamieszczonym w „Paszporcie konia”.
 - źrebię powinno być zidentyfikowane pod matką, na podstawie świadectwa pokrycia klaczy (lub świadectwa unasienniania klaczy), Zaleca się dokonywanie opisu nie wcześniej niż po ukończeniu przez źrebię 2 miesięcy. Identyfikacja musi być przeprowadzona zgodnie z aktualnie obowiązującymi przepisami krajowymi i Unii Europejskiej w tym zakresie.
- Przy dopuszczaniu ogiera i klaczy do programu hodowlanego należy:
- sprawdzić prawidłowość rozwoju konia i stwierdzić brak objawów chorobowych; w przypadku zaistnienia wątpliwości można zażądać świadectwa lekarza weterynarii;
 - wykonać podstawowe pomiary konia (wysokość w kłębie, obwód klatki piersiowej obwód nadpęcia);
 - przeprowadzić ocenę pokroju wg skali 100-punktowej
 - przy dopuszczaniu ogiera do użycia w programie sprawdzić wynik próby użytkowości;
 - przy dopuszczaniu pokrytych klaczy do użycia w programie sprawdzić „Świadectwo pokrycia/unasienniania klaczy”.
15. Dla konia zakwalifikowanego do użycia w programie hodowlanym należy założyć kartotekę i nadać numer dopuszczenia do programu hodowlanego/wpisu do księgi.
16. Kartoteki muszą być przechowywane w archiwum przez okres 25 lat.
17. Prowadzący księgę wydaje właścicielowi: „Paszport konia”, a po dopuszczeniu konia do użycia w programie - „Świadectwo dopuszczenia do programu hodowlanego/wpisu do księgi klaczy”

lub „Świadectwo dopuszczenia do programu hodowlanego/wpisu do księgi ogierów”. Do dokumentów tych należy wpisać numer identyfikacyjny konia (UELN).

18. „Świadectwo dopuszczenia klaczy do programu hodowlanego”, „Świadectwo dopuszczenia ogiera do programu hodowlanego” oraz kartotekę konia podpisuje i stawia imienną pieczęć upoważniony przez prowadzącego księgę specjalista, który dokonał dopuszczenia do programu hodowlanego.
19. W przypadku zniszczenia lub zagubienia wydanych właścicielom dokumentów hodowlanych: „Świadectwo dopuszczenia klaczy do programu hodowlanego/wpisu do księgi klaczy”, „Świadectwo dopuszczenia ogiera do programu hodowlanego/wpisu do księgi ogierów” i „Paszport konia”, prowadzący księgę może wydać duplikat na pisemny wniosek właściciela. Można wydać tylko jeden duplikat każdego z tych dokumentów. Wydanie duplikatu musi być odnotowane w karcie klaczy lub ogiera i w bazie danych.
20. Podstawowym dokumentem stwierdzającym pochodzenie konia jest „Paszport konia”, wydawany przez prowadzącego księgę, zawierający rodowód wypełniony na podstawie „Zgłoszenia konia do rejestru” z załączonym „Świadectwem pokrycia/unasienniania klaczy”. W wyjątkowych sytuacjach Komisja Księgi Stadnej, na wniosek właściciela i na jego koszt, może wyrazić zgodę, aby zawarty w paszporcie rodowód został wypełniony na podstawie badań markerów genetycznych, potwierdzających pochodzenie konia po obojgu rodzicach.
21. Od właściciela każdego konia dopuszczanego do użycia w programie hodowlanym lub żrebięcia, któremu wystawia się paszport, prowadzący księgę może zażądać potwierdzenia pochodzenia poprzez badanie grup krwi lub innych markerów genetycznych. Koszty badań pokrywa właściciel konia. W przypadku zgodności pochodzenia prowadzący księgę refunduje właścicielowi koszty badań.
22. Nazwa nadana żrebięciu przy wystawianiu „Paszportu konia” winna zaczynać się na pierwszą literę nazwy matki. Nazwa może być jedno lub wielocłonowa.
23. „Świadectwo pokrycia klaczy” - źródłowy dokument hodowlany - na pierwszej stronie wypełniane jest przez posiadacza ogiera dopuszczonego do programu hodowlanego.
24. Osoba uprawniona dokonująca zabiegu, po wykonaniu zabiegu sztucznego unasienniania, wystawia „Świadectwo unasienniania klaczy” i dostarcza je podmiotom wskazanym w dokumencie.
25. „Świadectwo pokrycia/unasienniania klaczy” zatrzymuje się po wydaniu „Paszportu konia” i należy przechowywać je przez okres 25 lat.
26. Klacz poddana zabiegowi sztucznego unasienniania musi mieć, przed wyźrebieniem, określone DNA.
27. Przed wydaniem „Paszportu konia” z wpisanym pochodzeniem, żrebię urodzone w wyniku sztucznego unasienniania musi mieć potwierdzone rodzicielstwo poprzez badanie DNA.
28. Przy stanowieniu klaczy poza granicami kraju, należy przy opisie żrebięcia urodzonego w Polsce przedstawić świadectwo pokrycia/unasienniania klaczy, rodowód ogiera wydany przez księgę stadną

oraz dokument stwierdzający dopuszczenie ogiera do użycia w programie hodowlanym w Polsce.
O dopuszczeniu ogiera do użycia w programie hodowlanym decyduje Komisja.

29. Znajdujące się na odwrocie „Świadectwa pokrycia/unasienniania klaczy” – „Poświadczenie urodzenia źrebięcia” wypełnia upoważniony przez prowadzącego księgę specjalista.
30. Dopuszcza się sztuczne unasiennianie i embriotransfer zarodków zgodnie z przepisami ustawy z dn. 29 czerwca 2007 roku o organizacji hodowli i rozrodzie zwierząt gospodarskich (Dz. U. Nr 133, poz. 921, z późn. zm.), rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 26 listopada 2009 r. w sprawie materiału genetycznego wykorzystywanego w rozrodzie zwierząt gospodarskich (Dz. U. Nr 209, poz. 1610) oraz wewnętrzną instrukcją prowadzącego księgę.
31. Ogiery i klacze, hodowli krajowej i importowane, dopuszczone do programu hodowlanego koni rasy arden polski muszą mieć potwierdzone pochodzenie po obojgu rodzicach za pomocą badania markerów genetycznych.

Załącznik nr 2

Metodyka oceny wartości użytkowej koni rasy arden polski

1. Ogiery w wieku **2,0-3,5** lat, przed wpisaniem do księgi, poddaje się obowiązkowo jednemu z wariantów wstępnej próby polowej (do wyboru przez właściciela):

a) wstępnej polowej próbie zaprzęgowej według następującego programu:

Próbie przeprowadza się w wozie konnym na ogumionych kołach o masie 500-600 kg. Do próby należy wybrać odcinek polnej, piaszczystej drogi o nieubitej nawierzchni, dopuszcza się podłoże trawiaste.

Ogiera zaprzęgają nie mniej niż 2 osoby, ale nie więcej niż 3. Bat dozwolony jest tylko do kontrolowania konia, brutalne użycie bata powoduje dyskwalifikację.

W próbie tej nie należy wymagać od konia szczytowych wysiłków, a wynik jej trzeba ocenić na podstawie chęci konia do uciągu i jego zachowania w czasie próby.

Schemat próby:

- 1) zaprzężenie konia do wozu
- 2) ruszenie stępem na dystans min 20 m
- 3) zatrzymanie konia na 20 s
- 4) ruszenie stępem na dystans min 20 m
- 5) zatrzymanie konia na 20 s
- 6) ruszenie stępem na dystans nie mniejszy niż 10 m, podjechanie do Komisji i zakończenie próby

Punktuje się za sposób ciągnięcia, ruszanie z miejsca oraz zachowanie konia podczas zatrzymania i w pozycji stój.

Punkty przyznaje się według poniższej skali.

RUSZANIE Z WOZEM I SPOSÓB CIĄGNIĘCIA (skala co 0,5 pkt.)

- 5 pkt – koń ciągnie chętnie, trzy razy rusza bez szarpania, spokojnie wkładając się w uprzęż
- 4 pkt – koń ciągnie chętnie, ale z pewnym wysiłkiem lub ciągnie nerwowo, ale rusza bez szarpania
- 3 pkt – koń ciągnie chętnie, ale rusza z pewnym szarpaniem
- 2 pkt – koń ciągnie z szarpaniem, z dużym wysiłkiem, z kilkoma próbami ruszania, przy ruszaniu kręci się i jest niespokojny
- 1 pkt – koń kilka razy przykłada się do ciągnięcia z szarpaniem, z cechami nerwowego zachowania się i z trudem pokonuje opór wozu

ZATRZYMANIE I POZYCJA NA STÓJ (skala co 0,5 pkt.):

- 5 pkt – koń zatrzymał się płynnie i stoi spokojnie przez 20 s podczas każdego zatrzymania
- 4 pkt – koń zatrzymał się płynnie, ale stojąc wykazuje pewną nerwowość, podczas zatrzymań nie wystął do końca 20s, stał po ok. 15 s
- 3 pkt – koń zatrzymał się mało płynnie i stojąc jest niespokojny, nerwowy, kręci się, stoi podczas każdego zatrzymania nie dłużej jak 10s
- 2 pkt – koń zatrzymał się z trudem, po kilku (2-3) próbach zatrzymania go przez powoźącego, po zatrzymaniu kręci się i po kilku sekundach rusza
- 1 pkt – koń zatrzymał się po wielu próbach zatrzymania go przez powoźącego, nie potrafi stać w miejscu, rusza po zatrzymaniu

Koń może zostać zdyskwalifikowany, gdy podczas tej części próby szarpie, skręca na boki, skacze, nie chce przyłożyć się do ciągnięcia wozu, cały czas zachowuje się nerwowo, stwarzając zagrożenie dla powoźącego, komisji lub osób postronnych.

Ocena końcowa:

- 10 pkt. – ocena wybitna
- 9 – 8 pkt. – ocena bardzo dobra
- 7 – 6 pkt. – ocena dobra
- 5 – 4 pkt. – ocena dostateczna
- 3 pkt. i mniej – próba nie zaliczona

b) wstępnej polowej próbie posłuszeństwa i przydatności do pracy w zaprzęgu

Próbie należy poddać młodego ogiera w wieku 2-**3,5** lat przed wpisaniem konia do księgi głównej koni zarodowych. Minimalny wiek - ukończone 24 miesiące życia

Próba składa się z pięciu części oceniających posłuszeństwo, spokojność i przydatność ogiera do pracy w zaprzęgu, Są to:

1. Prezentacja ogiera przed komisją
2. Podnoszenie nóg
3. Zakładanie uprzęży i lejcy oraz sprawdzenie reakcji konia na kierowanie lejcami.
4. Umiejętność ciągnięcia obciążnika o wadze około 20% masy konia po podłożu trawiastym bądź innym o zbitej strukturze.
5. Zachowanie się ogiera przy trzykrotnym zatrzymaniu w czasie próby uciągu.

W każdej części skala ocen co 0,5 pkt.

Ad.1 Prezentacja ogiera przed Komisją:

Prezentacja ogiera przed Komisją:	Punktacja
Stępuje i kłusuje bez problemu, zachowuje nieruchomość przy staniu	5
Stępuje i kłusuje, niespokojny po zatrzymaniu	4
Stępuje i kłusuje ale ciągnie w bok	3
Idzie nieregularnie w stępie oraz nie utrzymuje rytmu w kłusie	2
Brak możliwości oceny ruchu (capluje, galopuje, nie idzie po prostej, wyrwa się)	1
Brak panowania prowadzącego nad koniem, niebezpieczny dla ludzi	0

Ad.2 Podnoszenie nóg:

Podnoszenie nóg	Punktacja
Bez problemu, nie stawia żadnego oporu	5
Niewielki opór, nie broni się	4
Daje nogi poza jedną z niewielkim oporem	3
Daje nogi poza jedną, podanie i utrzymanie nóg wymaga wysiłku, ale koń nie zachowuje się agresywnie i nie kopie	2
Nie daje nóg	1
Nie daje nóg, jest niebezpieczny dla ludzi	0

Ad.3 Zakładanie uprzęży:

Uprzęż składająca się z chomąta lub szorów oraz lejcy i wędzidła zakładają 2 osoby. Koń zostaje wyprowadzony z boksu lub stanowiska na wolny plac w ogłowie na lonży lub krótkich wodzach. Na placu zostaje zakładana uprzęż i lejce oraz dopasowywane wędzidło, podogonie i inne elementy uprzęży. Następnie jedna z osób za pomocą lejcy kieruje konia w miejsce próby uciągu.

W pierwszej fazie dopuszczalne jest ukierunkowanie konia przez pomocnika za pomocą lonży

Ocena:

Zakładanie uprzęży i lejcy:	Punktacja
Ogier bez problemu i żadnego oporu pozwala założyć uprzęż i posłusznie zdąża na miejsce próby uciągu zatrzymując się spokojnie w wyznaczonym miejscu	5
Stawia niewielki opór, ale nie broni się i z niewielkim oporem pozwala się kierować do miejsca próby uciągu, gdzie zatrzymuje się i stoi spokojnie	4
Przy zakładaniu uprzęży widać lekki niepokój, potrzebna jest pomoc drugiej osoby, przy podejściu do miejsca uciągu idzie nierówno, podkłusowuje, ciągnie w bok itp. Przy przypinaniu orczyka potrzebna pomoc drugiej osoby	3
Widać nerwowość przy zakładaniu uprzęży, ale nie jest to niebezpieczne dla ludzi. Zaprzęga 2 osoby. Do miejsca uciągu idzie nerwowo i nieregularnie, ale bez oznak złości	2
Ogier przy zaprzęganiu i doprowadzeniu na miejsce próby trudny do opanowania. Prowadzą 2 osoby. Po dojściu zachowuje się nerwowo	1
Nie pozwala założyć uprzęży w ciągu dwóch minut. Jest nerwowy i niebezpieczny	0

Ad.4 Umiejętność ciągnięcia:

Obciążnikiem sprawdzającym chęć ciągnięcia mogą być specjalnie skonstruowane sanie, drewniana kłoda lub inna konstrukcja o wadze wynoszącej około 20% wagi ogiera.

Do obciążnika przymocowany jest hak, na który zakłada się orczyk. Na orczyk jedna z osób zakłada postronki, druga asekuruje ogiera przy pysku.

Próba polega na trzykrotnym ruszeniu i ciągnięciu obciążnika na dystansie około 15 metrów oraz trzykrotnym zatrzymaniu i postoju konia w czasie 10 sekund.

Oceniany jest spokój, posłuszeństwo i chęć współpracy ogiera z człowiekiem, wkładanie się w uprzęż. Próbę wykonuje jedna osoba kierując koniem za pomocą lejcy z tyłu. Dopuszczalna jest asekuracja drugiej osoby przy pysku, ale wówczas za tę część próby ogier nie może otrzymać więcej niż 3 punkty.

Punktacja:

<i>Ruszanie i sposób ciągnięcia</i>	<i>Punktacja</i>
Koń ciągnie chętnie, trzy razy rusza bez szarpania, spokojnie wkładając się w uprzęż	5
Koń ciągnie chętnie, ale z pewnym wysiłkiem lub ciągnie nerwowo, ale rusza bezszarpania	4
Koń ciągnie chętnie, ale rusza z pewnym szarpaniem	3
Koń ciągnie z szarpaniem, z dużym wysiłkiem, z kilkoma próbami ruszania, przy ruszaniu kręci się i jest niespokojny	2
Koń kilka razy przykłada się do ciągnięcia z szarpaniem, z cechami nerwowego zachowania się i z trudem pokonuje opór wozu	1
Odmawia ciągnięcia	0

Ad. 5 Zachowanie się ogiera przy zatrzymywaniu:

<i>Zatrzymanie i pozycja na stój</i>	<i>Punktacja</i>
Koń zatrzymał się płynnie i stoi spokojnie przez 10 s podczas każdego zatrzymania	5
Koń zatrzymał się płynnie, ale stojąc wykazuje pewną nerwowość, podczas zatrzymań nie wystął do końca 10 s, stał ok. 5 s	4
Koń zatrzymał się mało płynnie, i stojąc jest niespokojny, nerwowy, kręci się, stoi podczas każdego zatrzymania nie dłużej jak 5 s	3
Koń zatrzymał się z trudem, po kilku (2-3) próbach zatrzymania go przez Powożącego, po zatrzymaniu kręci się i po kilku sek. rusza	2
Koń zatrzymał się po wielu próbach zatrzymania go przez Powożącego, nie potrafi stać w miejscu, rusza po zatrzymaniu	1
Ogier nie jest w stanie ustać 1-2 sekundy, jest nerwowy i zachowuje się niebezpiecznie	0

Do zaliczenia całości próby niezbędne jest uzyskanie minimum 13 pkt., przy czym za każdą z 5 części ogier musi uzyskać minimum 2 pkt.

Ocena ogólna:

wybitna	24-25 pkt.
bardzo dobra	21-23 pkt.
dobra	17-20 pkt.
dostateczna	13-16 pkt.
próba niezdana	poniżej 13 pkt.

Pozytywne zaliczenie próby jest spełnieniem przez ogiera minimalnych wymagań co do wartości użytkowej wymaganej przy wpisie do księgi.

c) **wstępnej polowej próbie charakteru i posłuszeństwa**

WARUNKI PRZEPROWADZENIA PRÓBY

W pierwszym rzędzie należy zwrócić uwagę na bezpieczeństwo ludzi i zwierząt, wyznaczając bezpieczne trasy przejścia koni i ludzi. Zabezpieczyć bezpieczne (oddzielone lub oddalone) miejsca dla ewentualnej publiczności.

Próbę należy przeprowadzić w miarę ujednoliconych warunkach polowych, nie wcześniej niż po godzinie od momentu przybycia konia na miejsce prób użytkowości:

- Testy powinny się odbywać w pewnym oddaleniu od innych koni, ale też nie za daleko, żeby koń miał możliwość widzieć inne osobniki.
- Należy wyznaczyć teren z miękką nawierzchnią, o minimalnych wymiarach 60 x 50 m, położony w miarę możliwości w spokojnym, cichym miejscu, najlepiej ogrodzony, może być to również hala do jazdy konnej. W tym przypadku na hali, podczas przeprowadzania testu, powinien znajdować się jeszcze jeden koń w celu zapewnienia warunków podobnych jak powyżej.
- Na środku nawierzchni terenu wytycza się koło o promieniu 4 metrów. Na krótkim boku terenu stoi koniowóz.
- Na długim boku terenu powinna być ustawiona trasa z przeszkodami. Trasa powinna mieć długość ok. 50 m i szerokość 4 m. W odstępie 15 m rozstawione są następujące przeszkody:
 - A. kolorowy karton lub plastikowy pojemnik w żywych barwach, o wym. ok. wys. 100 cm, szer. 40 cm, gł. 30 cm. Obiekt powinien znajdować się w odległości 2 m od trasy, po której porusza się koń.
 - B. kolorowa mata, powierzchnia maty 2x2,5m.
 - C. miejsce dla Pomocnika niezbędnego w teście zaskoczenia.

Przy przeprowadzaniu testów na terenie tym może przebywać jedynie Prowadzący konia, Inspektor i jego Pomocnik. **Prowadzący konia oraz Inspektor dokonujący oceny konia nie mogą używać głosu wobec konia podczas testów.**

SCHEMAT PROWADZENIA PRÓBY

CZĘŚĆ I. OCENA ZACHOWANIA

1. Test spokojnego stania	Opis	Punktacja
Koń na lonży stoi przez 30 s w środku okręgu o promieniu 4 m. Prowadzący trzyma luźno lonżę przy pysku konia, nie zatrzymuje konia.	Koń stoi spokojnie przez 30 s	2
	Koń stoi, ale po chwili rusza, grzebie nogą	1
	Koń kręci się wokół Prowadzącego, kłusuje, galopuje, wspina się, wyrывa	0
2. Test luźnej lonży	Opis	Punktacja
Koń z założoną uzdą (ogłowiec bez wodzy) i na lonży zostaje podprowadzony przez Prowadzącego do wskazanego przez Inspektora środka okręgu. Prowadzący staje w środku koła o promieniu 4 m i wypuszcza konia na luźną lonżę. Koń ma możliwość (nie wolno go do tego przymuszać) swobodnego ruchu na lonży dookoła Prowadzącego przez 1 min.	Koń stoi spokojnie lub porusza się stępem bez oznak pobudzenia	2
	Koń porusza się po kole szybkim stępem i kłusem, wykazuje pewne pobudzenie nową sytuacją	1
	Koń galopuje, bryka, wyrывa, stwarza zagrożenie dla człowieka	0
3. Test człowieka pasywnego	Opis	Punktacja
Koń zostaje poprowadzony na środek okręgu. Inspektor oraz Prowadzący odsuwają się od konia na odległość 2 m. Koń ma luźną lonżę i czas 1 min. na podejście do nieruchomego Inspektora lub Prowadzącego.	Koń szuka kontaktu z jakąkolwiek osobą, którą dotyka nosem w czasie krótszym niż 1 min	2
	Koń podszedł w kierunku osoby lecz nie dotyka jej nosem w czasie 1 min.	1
	Koń nie wykazał żadnego zainteresowania osobami	0
4. Test człowieka aktywnego	Opis	Punktacja
Inspektor dotyka ucha konia, przytrzymując je przez 5 s. Inspektor ma maksymalnie 3 próby na dotknięcie ucha w ciągu 1 minuty.	Koń pozwala dotknąć ucha za pierwszym razem	2
	Koń pozwala dotknąć ucha w kolejnych próbach	1
	Koń nie pozwolił dotknąć ucha	0
Zakres punktacji Część I		0 – 8

CZĘŚĆ II. OCENA POSŁUSZEŃSTWA

5. Test podnoszenia nóg	Opis	Punktacja
Koń stoi trzymany przez Inspektora, a Prowadzący podnosi wszystkie kończyny konia w kolejności LP, LT, PT, PP, przytrzymując każdą 3s. Prowadzący ma maksymalnie 3 próby i 5 minut na wykonanie testu.	Koń podaje wszystkie nogi przy pierwszej próbie	2
	Koń podaje tylko przednie nogi albo wszystkie nogi, ale po kilku próbach lub podaje nogi i po chwili wyrывa	1
	Koń nie podaje żadnej z nóg lub zachowuje się agresywnie lub od razu wyrывa podniesioną nogę	0
6. Test cofania	Opis	Punktacja
Prowadzący prowadzi konia w rękę na lonży przez 3 m, zatrzymuje, a następnie cofa o dwa kroki. Koń musi dać się prowadzić na luźnej lonży oraz cofnąć	Koń daje prowadzić się spokojnie, cofa przy niewielkim ucisku na klatkę piersiową	2

po ucisku na klatkę piersiową (użyć można dłoni lub siły ciała). Nie wolno cofać konia używając wędzidła.	Koń daje prowadzić się, cofa przy użyciu większego nacisku na klatkę piersiową	1
	Koń nie cofa lub został cofnięty przy użyciu innych pomocy	0
7. Test lonżowania	Opis	Punktacja
Koń na lonży, zostaje doprowadzony do środka okręgu, lonża wypuszczona na długość ok. 3m. Koń na komendę Prowadzącego ma ruszyć stępem (20 s), następnie kłusem (20 s) i znów przejść do stępa (20 s).	Koń porusza się stępem i kłusem po kole, wykonując polecenia Prowadzącego, zmienia płynnie tempo ruchu, przechodzi do chodu niższego i wyższego na polecenie	2
	Koń porusza się stępem i kłusem, ale wykazuje zdenerwowanie nową sytuacją i trudno mu utrzymać się na kole oraz wykonywać polecenia Prowadzącego, nie przechodzi do chodu niższego	1
	Koń galopuje, bryka, stwarza zagrożenie dla człowieka, zmienia kierunek bez polecenia, nie wykonuje poleceń Prowadzącego	0
8. Test koniowozu	Opis	Punktacja
Prowadzący wprowadza, a następnie wyprowadza konia z koniowozu. Prowadzący ma maksymalnie 5 minut na wykonanie testu.	Koń wszedł spokojnie do koniowozu, a następnie spokojnie z niego wyszedł	2
	Koń wszedł po dłuższej namowie do koniowozu lub postawił tylko przednie nogi	1
	Koń nie wszedł do koniowozu	0
Zakres punktacji Część II		0 – 8

CZĘŚĆ III. TRASA Z PRZESZKODAMI

Tor musi zostać pokonany **dwukrotnie**. Po przejściu toru po raz pierwszy, Prowadzący prowadzi konia w lewo po okręgu, tak by pokonać tor zaczynając początku (by nie przechodzić po torze „pod prąd”). Koń ma na pokonanie każdego elementu tej części testu 3 min.

9. Test nowego obiektu	Opis	Punktacja
Koń na lonży porusza się stępem obok ustawionego na torze obiektu. Prowadzący prowadzi konia z lewej strony trzymając za lonżę.	Koń przeszedł koło plastikowego pojemnika bez obaw, mimo zainteresowania (wąchanie, przyglądanie się) nie omijał go łukiem	2
	Koń zauważył pojemnik, przestraszył się i zszedł z toru, ale po chwili dał się doprowadzić do pojemnika i ruszył po wyznaczonym torze	1
	Koń nie przeszedł po torze koło pojemnika, przeszedł z dala omijając go, bał się	0
10. Test nowej powierzchni	Opis	Punktacja
	Koń przeszedł przez matę spokojnie	2

Koń na lonży porusza się dalej stępem. Przeprowadzany jest przez kolorową matę. Prowadzący MUSI przejść po macie, koń jeśli nie da się wprowadzić, może przejść obok. Koń ma na pokonanie tego elementu testu 3 minuty.	Koń postawił nogę/nogi na macie, lecz nie przeszedł po niej lub przez nią przeskoczył	1
	Koń nie przeszedł po macie	0
11. Test zaskoczenia	Opis	Punktacja
Pomocnik znajduje się w odległości ok. 2 m od toru, po którym porusza się koń. Gdy koń znajduje się w oddaleniu 2 m od Pomocnika, ten pociąga za sznurek (długości 4m) po ziemi przymocowany do 5l plastikowej butelki wypełnionej 30 plastikowymi nakrętkami.	Koń zauważył butelkę, ale wykazał umiarkowaną reakcję zaskoczenia (obrócenie głowy, „przysiad” w miejscu), dał się przeprowadzić koło butelki	2
	Koń odskoczył gwałtownie w bok, ale dał się łatwo zatrzymać i przeprowadzić koło butelki	1
	Koń przestraszył się, uciekł, nie dał się zatrzymać lub przeprowadzić w ciągu 3 minut koło butelki	0
Zakres punktacji Część III Oceny z każdego przejścia są sumowane		0 – 12

PUNKTACJA CAŁOŚCIOWA

Zakres punktacji za całą próbę	0 – 28
Ocena niedostateczna	0 – 14
Ocena dostateczna	15 – 18
Ocena dobra	19 – 22
Ocena bardzo dobra	23 - 26
Ocena wybitna	27 - 28

2. Ogiery w wieku 4-6 lat (**do końca roku kalendarzowego, w którym ogier ukończył 6 lat**) poddaje się obowiązkowo jednemu z czterech możliwych wariantów zasadniczej próby polowej (do wyboru przez właściciela):

- a) zasadnicza polowa próba zaprzęgowa
- b) zręcznościowa próba zrywki drewna
- c) wysiłkowa próba zrywki drewna
- d) udział w zawodach zaprzęgowych

a) Zasadnicza polowa próba zaprzęgowa, program:

1) Warunki techniczne próby:

a) Próba użytkowości składa się z 3-ch części:

- próby szybkości w klusie,
- próby szybkości w stępie,
- próby siły i chęci ciągnięcia

- b) Do zdania próby wymagane jest wykonanie warunków we wszystkich trzech jej częściach. Koń, który nie wykona warunków choćby jednej części próby, podlega dyskwalifikacji i w dalszych próbach nie bierze udziału. Ogiera zaprzęgają do wozu nie więcej niż 2 osoby.
- c) Próby w stępie i kłusie powinny się odbywać na spokojnej, nieruchliwej szosie (będącej w dobrym stanie) na odcinku bez zakrętów i wzniesień.

Próba siły - na równym placu lub drodze gruntowej, dającej odpowiednie oparcie dla nóg ciągnącego konia.

2) Próba szybkości w kłusie.

Koń powinien przebyć 1 km w wozie bez obciążenia, jedynie z woźnicą i arbitrem. Do arbitra należy mierzenie czasu, kontrola ruchu konia (czy nie zagalopował) oraz sprawdzenie, czy woźnica nie używa bata.

Punktuje się za uzyskany czas według podanej poniżej tabeli.

Od uzyskanych punktów odejmuje się punkty karne za przejście konia w galop.

Punktacja za czas:

Punktów	Czas
7	Poniżej 3'00"
6	3'00" - 3'10"
5	3'11" - 3'20"
4	3'21" - 3'30"
3	3'31" - 3'40"
2	3'44" - 3'50"
1	3'51" - 4'10"
Dyskwalifikacja	Powyżej 4'10"

Punkty karne za przejście konia w galop:

- za każde przejście w galop do 4 foule włącznie - 1 pkt.
- za każde przejście w galop do 8 foule włącznie - 2 pkt.
- za każde przejście w galop powyżej 8 foule włącznie - 3 pkt.

Uwaga: Przejście w galop nie dyskwalifikuje konia.

3) Próba w szybkości w stępie

Koń musi przebyć stępem dystans 1 km w wozie z obciążeniem równym 200 % ciężaru konia (wraz z ciężarem wozu, woźnicy i sędziego).

Punktacja za czas:

Punktów	Czas
7	poniżej 8'00"
6	8'00" – 8'25"
5	8'26" – 8'50"
4	8'51" – 9'15"

3	9'16'' – 9'40''
2	9'41'' – 10'05''
1	10'06'' – 10'30''
Dyskwalifikacja	powyżej 10'30''

Punkty karne za przejście konia w kłus:

- za każde przejście w kłus do 5 kroków włącznie - 1 pkt.
- za każde przejście w kłus 10 kroków włącznie - 2 pkt.
- za każde przejście w kłus powyżej 10 kroków włącznie - 3 pkt.

Uwaga: Przejście w kłus nie dyskwalifikuje konia.

4) Próba siły i chęci ciągnięcia.

Próbie przeprowadza się w wozie konnym na ogumionych kołach. Wóz powinien być mocnej konstrukcji i możliwie ciężki (500-700 kg). Opór uzyskuje się poprzez zastosowanie specjalnych podkładek oporowych, lub innych urządzeń oporowych. Do próby należy wybrać odcinek polnej, piaszczystej drogi o nie ubitej nawierzchni lub plac o luźnej strukturze podłoża.

Aby nie obciążać gwałtownie konia i stworzyć mu warunki wdrożenia do stopniowego, zwiększającego się wysiłku, najazd na wyznaczony odcinek próby odbywa się nie obciążonym wozem (bez podkładek oporowych).

Właściwa próba podzielona jest na trzy odcinki z trzema krótkimi, około 15 sek. przerwami między każdą jazdą. Pierwszy odcinek próby (8-10 m) wykonuje się przy podłożonej podkładce oporowej pod jedno z tylnych kół. Po zatrzymaniu konia - wykorzystując przerwę - pomocnik sędziego podkłada pod drugie tylne koło, drugą podkładkę. W czasie pokonywania drugiego odcinka drogi (5-8 m) należy zwrócić uwagę, czy koń włożył w pokonanie oporu duży, możliwie maksymalny wysiłek. Jeżeli koń wykazuje chęć ciągnięcia i możliwość pokonania większego oporu, należy tył wozu odpowiednio obciążyć (na ogół wystarcza 100-200 kg) i ruszyć dalej (5-8 m).

Punktuje się za jakość ciągnięcia, w szczególności chęć do ciągnięcia i zachowanie się konia podczas próby.

Punktacja (skala co 0,5 pkt):

- 5 pkt - koń ciągnie chętnie, pokonuje opór przy podłożonych 2 podkładkach i obciążonym tyłem wozu, 3 razy rusza bez szarpania, spokojnie wkładając się w uprzęż,
- 4 pkt - koń ciągnie chętnie (obciążenie jak wyżej), ale z pewnym wysiłkiem lub ciągnie nerwowo, ale rusza bez szarpania,
- 3 pkt - koń ciągnie chętnie (obciążenie jak wyżej), ale z pewnym szarpaniem,

2 pkt - koń ciągnie z szarpaniem (obciążenie jak wyżej), z dużym wysiłkiem, z kilkoma próbami ruszania,

1 pkt - koń kilka razy przykłada się do ciągnięcia z szarpaniem, z cechami nerwowego zachowania się i z trudem pokonuje opór wozu z podłożonymi dwiema podkładkami oporowymi,

dyskwalifikacja – koń szarpie, skręca na boki, skacze, nie chce przyłożyć się do ciągnięcia wozu z podłożonymi dwiema podkładkami, cały czas zachowuje się nerwowo.

Koniom, które uzyskały co najmniej 3 pkt. dodaje się dodatkowo punkty za zachowanie przy zakładaniu uprzęży i zakładaniu do wozu:

2 pkt. - o ile koń zachowuje się spokojnie, w trakcie próby i po jej zakończeniu,

1 pkt. - o ile koń zachowuje się spokojnie, lecz z pewną (odczuwalną) niechęcią przyjmuje uprzęż i zakładanie do wozu.

Maksymalna ilość punktów do zdobycia za próbę uciagu wynosi 7 pkt.

Ogólny wynik próby dzielności jest sumą wszystkich 3 konkurencji i określa się go w następujący sposób:

<u>Punkty</u>	<u>Wynik próby</u>
18 – 21	Wybitny
14 – 17	B.dobry
9 – 13	Dobry
3 – 8	Dostateczny
poniżej 3	dyskwalifikacja

Bat dozwolony jest tylko do kontrolowania konia. Brutalne użycie bata w którejkolwiek części próby powoduje dyskwalifikację konia. Wskazana jest zachęta głosem.

b) Zręcznościowa próba zrywki drewna

Cel próby:

Sprawdzenie zręczności, zajeżdżenia, posłuszeństwa i przygotowania konia do pracy w zrywce leśnej.

Uczestnictwo:

W próbie mogą brać udział konie dojrzałe somatycznie od 4 lat ogiery i klacze. Klacze mogą być żrebne max. 3 miesiące.

Wszystkie konie muszą być klinicznie zdrowe.

Powożący – wymagania:

- ukończone 18 lat
- odpowiedni ubiór (buty ze sztywnymi noskami)

- oświadczenie o zapoznaniu się z regulaminem próby, o zachowaniu maksymalnego bezpieczeństwa podczas próby oraz wzięcie na siebie całkowitej odpowiedzialności za wypadki mogące wydarzyć się podczas próby dotyczące powożącego jak i konia

Uprząż niezbędna podczas próby:

- ogłowie, kantar z wędzidłem dobrze dopasowanym gładkim i lejcami zaprzęgowymi
- **chomąto lub** mocny półszor z postronkami dobrze dopasowany do budowy anatomicznej konia (prawidłowo wyregulowany napierśnik)
- orczyk z łańcuchem lub zaczepem zrywkowym

Opis przeszkód toru zręcznościowego zrywki – skala ocen za każdą przeszkodę:

Przeszkoda nr. 1 – Kłody sągowe – 3 kłody długości min. 5 m. o przekroju min. 30 cm, 2 ułożone równolegle na podłożu 3-cia na nich od góry (kłoda biorąca udział w pokonywaniu toru). Ocena przy prawidłowym równoległym ułożeniu kłody 20 pkt., wciągnięcie niecałkowite lub pod kątem kłody 5 pkt. Inne ułożenie kłody 0 pkt.

Przeszkoda nr. 2 – Slalom bramek – 3 bramki szerokości 2-2.5 m. ustawione w odległości 15 m. jedna od drugiej, środkowa bramka odchylona od osi o szerokość bramki. Na wierzchołku każdego słupka bramki postawiony ruchomy sygnalizator. Ocena 6 pkt. Za każde ominięcie bramki lub strącenie sygnalizatora 1 pkt. karny. Ominięcie 3 bramek i strącenie 3 sygnalizatorów 0 pkt.

Przeszkoda nr. 3 – Słupek nawrotu z sygnalizatorem ruchowym. Ocena 3 pkt. Nie okrążenie słupka z lewej strony lub strącenie sygnalizatora 0 pkt.

Przeszkoda nr. 4 – Słupek oporowy blokujący kłodę w efekcie cofania wysokość 50 cm. Ocena 5 pkt., przy cofnięciu min. 1 m. Brak cofnięcia 0 pkt.

Przeszkoda nr. 5 – Słupek oporowy blokujący kłodę podczas obrotu o 360 stopni. Wysokość 100 cm. Ocena 4 pkt. W zależności od wielkości obrotu co -45 stopni 1 punkt. Brak obrotu kłody o minimum 45 stopni 0 pkt..

Przeszkoda nr. 6 – Mostek wysklepiony do góry z poręczami szer. 2.5 m., długości 5 m. Ocena 5 pkt. Odmowa wykonania przejazdu 0 pkt.

Przeszkoda nr. 7 – Zielona bramka szerokość 3 m. wysokość 2 m. zrobiona z choinek lub gałęzi iglastych, liściastych. Ocena 4 pkt. Odmowa pokonania 0 pkt.

Maksymalnie w próbie koń może uzyskać 47 pkt. Próba jest zaliczona jeśli koń uzyska 24 pkt.

Ocena ogólna próby:

47-43 pkt – ocena wybitna

42 – 37 pkt – ocena bardzo dobra

36 – 30 pkt – ocena dobra

29 – 24 pkt – ocena dostateczna

Poniżej 24 pkt dyskwalifikacja

Opis pokonywania zręcznościowego toru zrywkowego:

Cały tor koń pokonuje stępem, limit czasu ustalany jest na podstawie przejazdu Konia testera, gdyż może być on różny w zależności od warunków toru powyżej każda min. - 1 pkt. karny. Koń w uprzęży wprowadzany jest na plac przez powożącego w lejcach. Orczyk w zależności od przyzwyczajenia konia jest ciągnięty po ziemi lub przytroczony do pasa nośnego pólshora. Powożący ustawia konia przed przeszkodą nr. 1, a pomocnik zapina do orczyka górną kłodę na znak sędziego (mierzony czas) koń rusza stępem ściągając kłodę najeżdża na przeszkodę nr. 2 pokonując bramki w osi środkowej dociera do przeszkody nr. 3 robi nawrót objeżdżając ją z lewej strony. Przy przeszkodzie nr. 4 powożący zatrzymuje konia klinując kłodę o słupek oporowy, nawraca konia cofając kłodę o 1 m.. Po od klinowaniu kłody rusza do przeszkody nr. 5, zatrzymuje konia w momencie kiedy słupek oporowy jest w połowie długości kłody. Kierując konia po okręgu obraca kłodę o 360 stopni. Pokonuje następnie w linii środkowej przeszkodę nr. 6 mostek uważając by kłoda nie zaklinowała się o poręcz. Najeżdża na przeszkodę nr. 7 pokonując ją w linii środkowej. Powożący kieruje konia na przeszkodę nr. 1 starając się wciągnąć równolegle kłodę na dwie leżące na ziemi. Zabroniona jest przy zaliczaniu tej przeszkody ingerencja osób trzecich, jak też bezpośredni kontakt z kłodą powożącego. Przeszkoda nr. 1 może być zaliczana dwukrotnie po dokonaniu nawrotu. Próba jest zakończona z chwilą odpięcia orczyka od kłody (czas stop).

Zabrania się bezpośredniego użycia bata pod groźbą dyskwalifikacji

Do regulaminu próby przygotowany jest „tor” oraz „protokół oceny”

c) **Wysiłkowa próba zrywki drewna.**

Cel próby:

Sprawdzenie siły uciągu konia

Uczestnictwo:

W próbie mogą brać udział konie ogiery i klacze dojrzałe somatycznie w wieku powyżej 5 lat. Klacze muszą być jałowe. Wszystkie konie zdrowe klinicznie.

Powożący: wymagania jak w próbie zręcznościowej

Uprząż niezbędna podczas próby: jak w próbie zręcznościowej.

Opis toru:

Tor długości 60 m. podzielony na oznaczone odcinki 30 m., 20 m. i 10 m., oznaczona linia startu i mety.

Na początku każdego odcinka leży kłoda o wymiarach jak w próbie zręcznościowej.

Opis pokonywania toru:

Konia wprowadzamy na plac jak w próbie zręcznościowej i zapinamy do pierwszej kłody. Koń rusza zatrzymujemy na linii kończącej 30 m. tam dopinamy drugą kłodę. Koń rusza zatrzymujemy na linii kończącej 20 m. i dopinamy trzecią kłodę. Koń rusza zatrzymujemy na linii kończącej 10 m. – META

Limit czasu przeznaczanego na próbę 10 min. Przekroczenie limitu o każdą kolejną minutę – 2 punkty karne,

Punktacja:

- za pokonanie pierwszego odcinka -10 pkt.
- za pokonanie drugiego odcinka -20 pkt.
- za pokonanie połowy trzeciego odcinka - 20 pkt.
- za pokonanie trzeciego odcinka w całości - 30 pkt.

Maksymalnie w próbie koń może uzyskać 60 pkt. Próbę uznajemy za zaliczoną jeżeli koń uzyska 30 pkt.

Ocena ogólna próba:

- 60 – 54 pkt – ocena wybitna
- 53 – 46 pkt – ocena bardzo dobra
- 45 – 39 pkt – ocena dobra
- 38 – 30 pkt – ocena dostateczna
- 29 pkt i mniej dyskwalifikacja

Podczas wykonywania próby zabronione jest bezpośrednie użycia bata.

Próby zręcznościowa i wysiłkowa może być przerywana przez sędziego z chwilą stwierdzenia jakichkolwiek nieprawidłowości godzących w dobrostan zwierząt.

Do regulaminu próby przygotowany jest „tor” oraz „protokół oceny”

d) Udział w zawodach zaprzęgowych według przepisów PZJ.

Aby zaliczyć próbę, ogier musi wziąć udział w minimum dwóch konkursach zawodów zaprzęgowych (amatorskich) na różnych zawodach, zgłoszonych do kalendarza imprez OZJ, podczas których prowadzona jest dokumentacja i ocena punktowa. W czasie zawodów musi ukończyć minimum 2 konkursy powożenia przynajmniej w klasie L z wynikiem pozytywnym.

Ogier, który nie zdał próby, może powtórzyć ją jeszcze raz w tym samym lub innym wariancie, w okresie do jednego roku. Niezdanie próby w tym okresie, spowoduje wycofanie ogiera z programu hodowlanego, a jego potomstwo nie będzie posiadało prawa wpisu do księgi. Pozytywne zaliczenie jednego z wariantów zasadniczej próby polowej jest spełnieniem przez ogiera wymagań co do wartości użytkowej.

Klacz w wieku 2,5 lat i starsze zaleca się poddawać polowej próbie zaprzęgowej według następującego programu:

W obecności komisji właściciel z pomocnikiem zaprzęgają klacz do lekkiego, ogumionego wozu.

W zaprzęgu klacz rusza stępą i na odcinku 200 m jest oceniana przez komisję. Po zawróceniu stępem w oznaczonym miejscu, klacz pokonuje kłusem odcinek o długości 200 m, również oceniany przez komisję. W oznaczonym miejscu przed komisją klacz przechodzi do stępa i zatrzymuje się. Po zatrzymaniu należy ruszyć stępem.

Komisja dokonuje oceny wg poniższej tabeli:

L.p.	Cecha	Ocena	Mnożnik
1.	Charakter i zachowanie się	0-10 pkt	X2
2.	Styl ruszenia, zatrzymanie, nieruchomość	0-10 pkt	X2
3.	Stęp	0-10 pkt	X3
4.	Kłus	0-10 pkt	X3

Maksymalna liczba punktów do zdobycia 100. Skala ocen co 0,5 pkt. Klacz zdaje próbę jeżeli uzyska min. 50 pkt.

Skala ocen:

100-90 – ocena wybitna

80 – 89 – ocena bardzo dobra

70-79 – ocena dobra

60- 69 – ocena dostateczna

50-59 – ocena zadawalająca

Załącznik nr 3

Kategoryzacja ogierów rasy arden polski

1. Kategoria C

Kategorię C otrzymuje każdy ogier dopuszczony do programu hodowlanego.

2. Kategoria B

Kategorię B najwcześniej w wieku 4 lat, ale nie wcześniej niż po drugim sezonie kopulacyjnym, otrzymuje ogier po spełnieniu następujących warunków:

- zaliczenie właściwej próby dla ogierów 4 letnich i starszych,
- bonitacja minimum 79 pkt.
- opisanych 10 sztuk potomstwa z oceną 15 i więcej punktów.

3. Kategoria A

Kategorię A najwcześniej w wieku 7 lat, ale nie wcześniej niż po czwartym sezonie kopulacyjnym otrzymuje ogier po spełnieniu następujących warunków:

- wcześniej kategoria B
- bonitacja minimum 80 pkt.
- pięć sztuk potomstwa dopuszczonego do programu hodowlanego (ogiery i klacze).

Nowym zasadom kategoryzacji podlegają wszystkie ogiery rasy arden polski, bez względu na rok wpisu do księgi lub dopuszczenia do programu hodowlanego, z wyjątkiem ogierów, które uzyskałyby kategorię niższą niż dotychczasowa.